

Kegyeletre hívás.

(Egyházi beszéd.)

Vala egy szőlője a jezréelbeli Nábotnak, mely szőlő Jezréelben vala, Akhábnak a Samariabeli királynak háza mellett. És szóla Akháb Nábotnak, mondván: Add nékem a te szőlődet, hogy legyen veteményes kertem: mert közel vagyok és szinte az én házam mellett, és neked érette jobb szőlőt adok annál, vagy ha neked tetszik pénzül adom meg az árát. Felele Nábot Akhábnak: Oltalmazzon az Úr engem attól, hogy néked adjam az én atyáimtól maradt örökséget. 1. Kir. 21: 1, 2, 3.

Az alapigékben, ker. hivek! egy gazdag királynak, és egy szegény alattvalónak magán ügye forog fenn. A samariabeli király — Ákháb — megkedveli a jezréelbeli Nábot szőlőjét, s tűzvíz magáévá akarja tenni; azonban a jezréelbeli Nábot atyáitól maradt örökségén egész kegyelettel csüng, s azt nem adja sem cserébe, sem pénzért; nem adja még magának a királynak sem. Add én nékem — így szól Ákháb — a te szőlődet, hogy én nékem legyen veteményes kertem, mert közel vagyok, és szinte az én házam mellett, és tenéked érette jobb szőlőt adok annál, vagy ha te neked tetszik pénzül adom meg az árát. Nábot pedig ezt feleli: Oltalmazzon az Úr engemet attól, hogy tenéked adjam az én atyáimtól maradt örökséget.

Minő illetlenség, hogy ne mondjam jellemtelenség, egy gazdag királyban szegény alattvalójától a parányi örökséget elkivánni; de ennek ellenében minő tiszteletre méltó magatartás egy szegény alattvalóban az ősi örökséghez kegyeletes ragaszkodás! — Fordítsátok, óh fordítsátok el szemeiteket a szegény alattvalónak örökségére áhító királytól; tekintsetek az atyáktól maradt örökséghez kegyelettel ragaszkodó szegény alattvalóra, s tanuljatok tőle kegyeletet!

De tán azt mondjátok ti: mit? kegyeletet tanuljunk? hiszen a mit a jezréelbeli Nábot tett, az a maga rendén volt; bizony mi

sem adtuk volna atyáinktól maradott örökségünket senkinek, még magának a királynak sem!

Tudom, jól tudom, ker. hiveim! hogy nem halt ki kebletekből a kegyeletnek azon neme, mely a Nábót nyelvét mozgatta; tudom, hogy kegyelettel csüngtök azon anyagi örökségeken, melyeket őseitektől örököltetek; tudom, hogy azon tűzhelyhez, melyen apáitok fűttöztök, azon barázdákhoz, melyeket apáitok szántottak, és azon kerthez, és szőlőhez, melynek fái apáitok plántálták, kegyelettel ragaszkodtok: azért nem is mondom, hogy őrizzétek kegyelettel őseitektől maradott anyagi örökségeket.

Ám de midőn látom, hogy a mily nagy az ősektől maradott anyagi örökségekhez kegyeletes ragaszkodás: éppen oly parányi sokakban az apáktól maradott szellemi örökségek iránt a kegyelet; midőn látom, hogy az atyáktól maradott anyagi örökségek hiven megőriztetnek, nemcsak, hanem még szaporíttatnak is; de azoknak jó szokásai, jámbor erkölcei, dicső erényei, s világra szóló hőstettei lassan-lassan tűnedeznek: ekkor felhiva érzem magamat a szólásra, s egyebeket elhallgatva, azt mondom nektek: őrizzétek meg kegyelettel atyáitoknak

1-ben Vallásbeli buzgalmát,

2-or Szívélyes vendégszeretetét, és

3-or harczi bátorságát, és vitézségét.

Ezekről tartom én mostani beszédemet. Kérlek figyelmezzetek.

Kegyeletre hivlak tehát titeket kir. hivek! s azt mondom nektek

1-ben is. Őrizzétek meg kegyelettel atyáitoknak vallásbeli buzgalmát. A mi atyánk azt a vallást, melyet a maga eredeti tisztaságában, és egyszerűségében Krisztustól és az apostoloktól örökölték, eleitőlfogva nagyra becsülték, úgy anynyira, hogyha mi atyánkat, mint keresztényeket, jellemezni akarjuk, azt kell mondanunk rólók, hogy a magok vallásokban mindig buzgók voltak. Emlithetném ezen állításom igazolására azokat a templomokat, melyek Isten dicsőségére építvék, s melyeknek néma falai közt oly lelket elragadólag hangzik koronként az ének: **Dicsérünk téged Isten! és — Erős várunk nekünk az Isten! —** Emlithetném azon tornyokat, melyek, mint anynyi felemelt újjai az Istennek, égre mutatnak, s mig egyfelől Ezsaiásnak amaz intelmére figyelmeztetnek: **Emeljétek fel a magosságba a ti szemeiteket, és lássátok meg kicsoda**

teremtette azokat; ¹⁾ addig másfelől Pál apostolnak ama tanítását szólják: Ti menyeyei polgárok vagytok. ²⁾ Emlithetném azon elemi, közép és felsőbb tanintézeteket, melyek mint anynyi áldott kútfejei a szükséges tudományoknak tárva állanak, hogy azokban az éhező és szomjuhozó lelkek megelégtessenek. Emlithetném — mondom — mindezeket, s megmutathatnám, hogy mindezeknek atyáink vallásbeli buzgalma adott életet; de nem emlitem; hanem ezek helyett azt kérdem tőletek: Honnan származott az, hogy atyáink az Úr házát nagy szorgalommal gyakorolták; az uri szent vacsorávali élést a sátoros innepeken el nem mulatták; a bibliát, e minden könyvek könyvét, nagy előszeretettel olvasták; a dicséreteket és zsoltárokat családi körökben is édesdeden zengedezték, s mint anynyi áldozó papok és papnék sajtáságos házi isteni tiszteletet is tartottak? Honnan származott az, hogy atyáink legdrágább kincsünk, anyaszentegyházunk javára, iskoláink, és egyházaink virágoztatására önkéntes adományokban, alapítványokban és vég hagyományokban anynyi szép, s örök hálára méltó áldozatokat hoztak, nem felejtkezvén el még a szegény sorsu tanulók, az elaggott egyházi személyek, s ezek gyámoltalan özvegyei kisebb-nagyobb mérvbeni segélyezéséről sem? Honnan származott az, hogy atyáink, mikor az idők viharos járása megnehezedett felettek, mikor válságos napokat láttak, s hitökért háborgattattak, üldöztettek, gunyoltattak, nemcsak, hanem itt is, amott is, még templomaiktól s tanintézeteiktől is megfosztattak: ekkor mint erős szikla a hullámok csapkodási közt szilárdan megállottak, türtek, áldoztak, s ekképp azt a boldogító vallást, melynek ma birtokában vagyunk, eredeti tisztaságában és egyszerűségében számunkra fenntartották? Oh bizony, ha igazat akarunk szólani, azt kell mondanunk, hogy mindezek atyáink vallásbeli buzgalmából származtak!

Lelkesüljete, ker. hivek! lelkesüljete atyáitoknak dicső tettei fölött, s azoknak vallásbeli buzgalmát örizzétek meg kegyelettel; a templomokat, tornyokat és tanintézeteket építsétek; az Úrnak házában való lakozást szeressétek; a bibliát olvassátok; gyermekeiteket tanítsátok és taníttassátok; az alamizsnálkodást gyakoroljátok; anyaszentegyházunktól, ez édes jó anyántól — bár minden nap egy Rómába hívó levél érkezzék is hozzátok — el ne szakadjatok; a vész idején el ne csüggedjete, de sőt legyetek ösztetartok és erősek az Úrban; Vegyéte fel az Istennek

¹⁾ Esa. 40, 26. ²⁾ Filipp. 3, 20.

minden fegyverét, a ti derekaitokat béövezvén igazmondással, és felöltözvén az igazságnak mellvasáiba; a ti lábaitokat a békességnek évangéliomának készülétével megsaruzván, annak felette a hitnek paizsát felvévén, hogy ama gonosznak, minden tüzes nyilait megolthassátok; az idvességnek sisakját is felvegyétek és a lelki fegyvert, mely az Istennek beszéde. ¹⁾ E legyen a ti jelszavatok: „Oltalmazzon az Úr minket attól, hogy a mi atyáinktól maradott örökséget, a vallásbeli buzgalmat—másnak adjuk“.

—Továbbá

2-or. Őrizzétek meg kegyelettel atyáitoknak szívélyes vendégszeretetét. A szívélyes vendégszeretet atyáinknak kiváló erényei közé tartozott, s mi jellemzésekre azt is elmondhatjuk, hogy szívélyes vendégszerető emberek voltak. Hol a nép, a nemzet, mely atyáinkat a vendégszeretben feljül multá volna? A mi atyáink kapui ismerősök, barátok, szives látogatók előtt mindig nyitva állottak, annak jeléül, hogy csak menyjenek bátran, mert szivesen látott vendégek lesznek. A mi atyáink házában nem csak ismerősök, barátok s szives látogatók fogadtattak vendégszerető kebellet; hanem utasok, jövevények, üldözettek, s idegen nemzetek gyermekei is jó szállásra találtak, s szives fogadtatásban részesültek. A mi atyáink azokat, kiket házakba békaphattak, s asztaok mellé letelepíthettek, étellel és itallal ugy megemberelték, hogy azok nem egy könnyen felejtkeztek el a dús gazdálkodásról, a sok szives kínálgatásról. És e nemcsak tehetséges régi jó urainknál ment így; hanem a legutolsó földmives is egyszerű kunyhójában örömmel osztotta meg vendégével barna kenyérét, s még akkor is, ha azt jól ellátta, a vékony gazdálkodásról engedelmet kérve, s továbbra is marasztalva, áldás és szerencse kívánatok közt bocsátotta útra, elvégre is arra kérvén, hogyha még arrafelé lesz járása, ne kerülje el szegény házát, mert jó szível látja.

Ha tehát dicsőíti Mózsés az őskor nagyhitű emberét, Ábrahámot, hogy sátra elől ama három útasoknak elejekbe szaladott, azokat nyájason magához hívta, számokra feleségével pogácsákat süttetett, szolgálival egy kövér borjut megkészíttetett, elejekbe tejet és vaját tett, s az élőfák zöld lombjainak árnyékában gazdagon

¹⁾ Efes. 6, 13—17.

megvendégelte; ha magasztalja Óvid költeményeiben Filémont és Baucist, hogy a pogányok vándor isteneit, Jupitert és Merkurt, náddal fődött kunyhójokba szívesen fogadták, s miután lábait megmosták, nemcsak meleg étkekkel, borral, dió- s pálma-gyümölcsessel, száraz fügével, szilvával, jó illatu almával, szőlővel, s lépes-mézzel vendégtették meg, hanem még egyetlen lúdjakat is, mely kis kunyhójokat őrzi vala, készek valának megölni; — ha dicsérik az útasok az Indust, hogy szánakodva hurczolja pálmakunyhójába a megsebesített idegent, a kít az út mellett talál, s annak sebeiből a mérget kiszívja, balsamos fűvekkel meggyógyítja, s áldás kívánatával bocsátja el magától;—ha dicsérik az Arabot, hogy barátságosan hívja az elfáradt útast kunyhójába, megmossa lábait, enni és inni ad, s igaz útra vezet: ekkor — ekkor dicsőitem és magasztalom én is atyáinkat, kik a szívélyes vendégszeretben kiválóok voltak, a mint ennek eleven példáit még ma is tapasztaljuk népünknek azon osztályánál, kik az elődöknek ősi jellegét még egészen le nem vetkezték.

Kövessétek, ker. hivek! kövessétek atyáitoknak dicséretes példáját, s azoknak szívélyes vendégszeretét őrizzétek meg kegyelettel. Az atya-fiui szeretet megmaradjon. A gazdálkodásról el ne felejtkezzetek, mert ez által némelyek nem tudva angyalokat fogadtanak szállásokra ¹⁾ Hogyha jövevény ember bujdosik ti közöttetek a ti földetetekben, boszusággal azt ne illessétek; mint szintén a lakosti közöttetek, olyan legyen a jövevény. ²⁾ A jövevényt ott kin ne hagyjátok háltni, és a ti ajtókat az útonjárónak nyissátok meg. ³⁾ Valamit akartok, hogy cselekedjenek az emberek ti veletek, azont cselekedjetek ti is azokkal. ⁴⁾ Még a ki téged gyűlöl is, ha éhezik, adj ennne ö néki kenyeret és ha megszomjuhozik, adj neki innia vizet. ⁵⁾ Ne mondjad ezt a te felebarátodnak: menj el, azután térj meg, mert holnap adok, holott tehetségedben vagy az, a mit kér. ⁶⁾ Legyen jelszavatok ez: „Oltalmazzon az Úr minket attól, hogy a mi atyáinktól maradt örökséget — a szívélyes vendégszeretetet — másnak adjuk.“ Végre

¹⁾ Zsid. 13, 1, 2. ²⁾ 3. Mós. 19, 33, 34. ³⁾ Jób. 31, 32. ⁴⁾ Mát. 7. 12.

⁵⁾ Péld. 25, 21. ⁶⁾ Péld. 3, 28.

3-or. Őrizzétek meg kegyelettel atyáitoknak harczy bátorságát és vitézségét is. A mi atyáinkat nem csak vallásbeli buzgalom és szívélyes vendégszeretet, hanem harczy bátorság és vitézség is jellemzi. Olvassátok a történelem lapjait, s úgy találjátok, hogy mind hősök, mind férfiak, mind rettenthetetlen vitézek voltak ők, s nem ok nélkül imádkoztak egykor Olasz és Dalmátországnak templomaiban ekképpen: A magyaro k n a k h a r a g j á t ó l m e n t s m e g, U r a m, m i n k e t! Ha voltak Judeának hős Makkabéusai, Trója városának vitéz Hectorai, Hellásznak elszánt Leonidásai és thermopilei hősei, a régi Rómának a hazáért magokat feláldozni kész Décius Musai, Észak-Amerikának szabadságért küzdő Washingtonai, s az elgázolt Lengyelhonnak lelkes Kosciuskoi; bizony atyáink dicső soraiban is nem hiányzottak Istenért, királyért, hazáért, jogért, szabadságért és függetlenségért hősileg küzdő, vért és életet áldozni tudó, lelkes hősök, és rettenthetetlen vitézek.

És ti a harczban bátor és vitéz atyáknak gyáva és korcs utódai tudnátok-e lenni? Oh, nem! Csak s a s t n e m z e n e k a s a s o k; n e m s z ű l g y á v a n y u l a t N u b i a p á r d u c z a! mondja a költő.

Korunk, igaz, nem gyönyörködik többé a harczy lármában; a népek és nemzetek béke és nyugalom után vágynak, melyben ki-ki hátoritatlanul élvezheti iparának, igyekezetének és ügyességének gyümölcseit. Ma az ország-hóditónak nem emelnek diadalkapukat; mert ma nem az anyagi, hanem a szellemi országban kell hódításokat tenni. Mindazáltal, tagadhatatlanul, még meszsze vagyunk az örök béke korszakától, melyen az emberiség nemesebb lelkei munkálnak, s melyet Jézus is ajánlani látszik, midőn így szól az érette kardot húzó férfiunak: T e d d e l a t e s z a b l y á d a t h e l y é r e. Jöhetnek idők s vannak körülmények, a melyekben a becsület parancsolja, az önfenntartási vágy megkívánja s a haza biztontsága követeli, hogy az ember fegyvert ragadjon. Ilyenkor Ai! ne feledjétek el, a mire a költő is lelkesít:

„Hazádnak rendületlenül
Légy híve ó magyar!
Bölcsöd az s majdan sirod is,
Mely ápol s eltakar.
A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sórs keze:
Itt élned, halnódnak kell.“

És mint a koronás dalnok mondá:

Kösd fel oldalodra fegyveredet te erős vitéz, a te dicsőségédért, és ékességédért. És legyen a te ékességédben előmeneteled; uralkodjál az igazságnak igéjeért és a szelid igazságért, és tanít téged a te jobb kezed csudálatos dologra. A te nyilaid igen élesek, a népek te előtted elhullnak; a király ellenségének szivekbe esnek a nyilak. ¹⁾ „Legyetek férfiak! Ha halnotok kell, meghaltok, ha szaladtok is“ e lelkesítő szavakat mondá egykor a hős Etel atyáitoknak a katalauni ütközet előtt. Én pedig ezekután azt mondom nektek, hogy őrizzétek meg kegyelettel atyáitoknak harczy bátorságát és vitézségét. E legyen jelszavatok ma is, holnap is, és örökké: „Oltalmazzon az Ur minket attól, hogy a mi atyáinktól maradott örökséget — a harczy bátorságot és vitézséget — másnak adjuk.“

És imé, ker. hívèk! kegyeletre, atyáitok vallásbeli buzgalmának, szívélyes vendégszeretetének, s harczy bátorságának és vitézségének kegyeletes megőrzésére híválak titeket ezennel. — Adja Isten, hogy mostani beszédem pusztában hangzó szózat ne legyen réátok nézve! — Adja Isten, hogy az elődök jó példái, dicső érényei, s hősi tettei ébresztőleg és lelkesítőleg hassanak a ti lelkeitekre! — Adja Isten, hogy atyáitoknak vallásbeli buzgalmit, szívélyes vendégszeretetét, s harczy bátorságát és vitézségét teljes kegyelettel megőrizhessétek — Ugy legyen! — Ámen.

¹⁾ Zsolt. 45, 4, 5, 6.